

25.11.2021

Yhteisöt ja toimintakyky -osasto
Lapset ja nuoret -yksikkö
Neuvotteleva virkamies Tiina Muinonen

Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon maksuja koskeva valtioneuvoston asetus vuodelle 2022

1 Nykytila

Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annettu laki (695/2019; jäljempänä opiskeluterveydenhuoltolaki) tuli voimaan 1.1.2021. Laissa säädetään korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämisestä, tuottamisesta ja rahoittamisesta. Opiskeluterveydenhuollon palvelut määräytyvät terveydenhuoltolain (1326/2010) 17 §:n mukaan. Opiskeluterveydenhuollon maksuista (terveydenhoitomaksusta, viivästymismaksusta ja käyttämättä jätetystä ajasta perittävästä maksusta) sekä maksujen perusteista säädetään opiskeluterveydenhuoltolaissa. Lain 25, 27 ja 34 §:n nojalla valtioneuvoston asetuksella säädetään puolestaan mainittujen maksujen suuruudesta. Lain 25 §:n 2 momentin nojalla terveydenhoitomaksun suuruudesta tulee säätää vuosittain ennen marraskuun 30 päivää annettavalla valtioneuvoston asetuksella.

Opiskeluterveydenhuoltolain 7 §:n 1 momentin mukaan Kansaneläkelaitos huolehtii korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palvelujen riittävästä saatavuudesta ja saavutettavuudesta valtakunnallisesti sekä hyväksyy opiskeluterveydenhuollon palveluverkon. Saman lain 8 §:n 1 momentin mukaan Yliopilaiden terveydenhoitosäätio (jäljempänä YTHS) toimii valtakunnallisena palveluiden tuottajana. Opiskeluterveydenhuoltolain 14 §:n mukaan opiskeluterveydenhuollon hyväksyttäviä kustannuksia ovat opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamisesta aiheutuvat tarpeelliset ja kohtuulliset kustannukset ottaen huomioon laatua, vaikuttavuutta, taloudellisuutta ja tuottavuutta koskevat Kansaneläkelaitoksen järjestämisvastuuseen sisältyvät tavoitteet. Opiskeluterveydenhuollon hyväksyttävät kokonaiskustannukset muodostuvat opiskelijalle annettavien opiskeluterveydenhuollon palvelujen opiskelijakohtaisesta hyväksyttävästä kustannuksesta kerrottuna läsnä olevaksi ilmoittautuneiden korkeakouluopiskelijoiden määrällä.

Korkeakouluopiskelijan, joka on ilmoittautunut läsnä olevaksi oppilaitokseen tai opiskelee Maanpuolustuskorkeakoulussa muita kuin upseerin virkaan vaadittavia sotatieteellisiä ja sotilasammattillisia opintoja, on suoritettava lukukausikohtainen terveydenhoitomaksu Kansaneläkelaitokselle. Opiskeluterveydenhuoltolain 25 §:n mukaan terveydenhoitomaksun suuruus määrätään siten, että valtion rahoitusosuudella ja terveydenhoitomaksun tuotoilla katetaan 14 §:ssä tarkoitettujen hyväksyttävien opiskeluterveydenhuollon kustannukset. Opiskeluterveydenhuoltolain 17 §:n 1 ja 2 momenttien perusteella opiskeluterveydenhuollon rahoitus koostuu opiskelijoiden Kansaneläkelaitokselle suorittamista 25 §:ssä tarkoitetuista terveydenhoitomaksuista ja valtion Kansaneläkelaitokselle maksamasta rahoituksesta. Valtion varoista rahoitetaan 77 prosenttia opiskeluterveydenhuollon hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista. Vastaavasti opiskelijoilta perittävillä terveydenhoitomaksuilla rahoitetaan 23 prosenttia opiskeluterveydenhuollon hyväksyttävistä

kokonaiskustannuksista. Terveystenhoitomaksun suuruus määrätään siten, että opiskelijoiden rahoitusosuus jaetaan arvioidulla läsnä oleviksi ilmoittautuneiden opiskelijoiden määrällä. Terveystenhoitomaksu on saman suuruinen kaikille opiskelijoille. Terveystenhoitomaksun suuruudesta säädetään vuosittain ennen 30.11. annettavalla valtioneuvoston asetuksella, jotta maksun suuruus olisi sekä Kansaneläkelaitoksen että opiskelijoiden tiedossa heti seuraavan vuoden alussa.

Voimassaoleva asetus

Opiskeluterveydenhuollon maksujen suuruudesta säädetään valtioneuvoston asetuksessa korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon maksuista (835/2020). Asetus tuli voimaan 1.1.2021 samaan aikaan kuin opiskeluterveydenhuoltolaki. Asetuksen 1 §:n mukaisesti terveydenhoitomaksun suuruus vuonna 2021 on 71,60 euroa. Viivästymismaksusta säädetään asetuksen 2 §:ssä, jonka mukaan viivästymismaksun suuruus on 5,00 euroa. Käyttämättä jätetystä ajasta perittävstä maksusta säädetään 3 §:ssä, jonka mukaan maksun suuruus tilanteessa, jossa henkilö on ilman hyväksyttävää syytä jäänyt saapumatta varatulle ajalleen, on 40,00 euroa.

2 Uuden asetuksen antaminen

Terveystenhoitomaksun suuruudesta tulee opiskeluterveydenhuoltolain 25 §:n 2 momentin mukaisesti vuosittain säätää valtioneuvoston asetuksella. Nyt annettavalla valtioneuvoston asetuksella kumottaisiin voimassa oleva asetus kokonaisuudessaan ja uusi opiskeluterveydenhuollon maksuja koskeva valtioneuvoston asetus annettaisiin jatkossa aina vuoden määräajaksi. Uuden asetuksen on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2022 ja sen on tarkoitus olla voimassa 31.12.2022 saakka. Antamalla asetus vuoden määräajaksi tulevat myös viivästymismaksun ja käyttämättä jätetystä ajasta perittävän maksun suuruudet säädetyiksi määräaikaisina, vaikka opiskeluterveydenhuoltolain 27 ja 34 §:ien mukaan tästä ei nimenomaisesti säädetäkään. Määräaikaisen asetuksen voimassaolo päättyy automaattisesti, jolloin antamalla asetus jatkossa aina määräaikaisena, välttyään siltä, ettei edeltävän vuoden asetusta terveydenhoitomaksun suuruudesta tarvitse aina erikseen kumota. Lisäksi nyt annettavan asetuksen nimikkeessä näkyisi suoraan asetuksen määräaikainen voimassaolovuosi, jota voidaan pitää käyttäjäystävällisenä ratkaisuna.

3 Ehdotetut säännökset ja yksityiskohtaiset perustelut

1 § *Terveystenhoitomaksu.* Terveystenhoitomaksun suuruudesta vuonna 2022 säädettäisiin asetuksen 1 §:ssä. Maksun esitetään olevan 71,60 euroa lukuvuodessa, eli maksu olisi saman suuruinen kuin vuonna 2021. Maksu suoritettaisiin opiskeluterveydenhuoltolain 24 §:n mukaisesti lukukausikohtaisesti. Tällöin terveydenhoitomaksuksi määräytyisi 35,80 euroa lukukautta kohden. Terveystenhoitomaksu maksetaan Kansaneläkelaitokselle.

Opiskelijakohtaisen terveydenhoitomaksun määrää tarkistetaan vuosittain toteutuneen opiskelija-määrän ja opiskeluterveydenhuollon hyväksyttävien kokonaiskustannusten perusteella. Terveystenhoitomaksun määrään vaikuttavat muutokset opiskelijamäärässä sekä kustannustasossa, ja täten maksun suuruus voi vaihdella vuosittain. Terveystenhoitomaksun määrä ja rahoitusosuudet perustuvat arvioon toteutuvasta opiskelijamäärästä. Kansaneläkelaitoksen sosiaali- ja terveysministeriölle 13.9.2021 toimittaman arvion

mukaan YTHS:n korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon kokonaiskustannus olisi 83,8 miljoonaa euroa vuonna 2022. Läsnä olevia opiskelijoita olisi arvon mukaan vuonna 2022 yhteensä 269 000 opiskelijaa (kevät- ja syyslukukauden keskiarvo).

Lopullinen laskelma opiskelijamääristä varmistuu vuoden 2022 huhtikuussa. Opiskelijavalintatietojen avulla kyetään kuitenkin arvioimaan suhteellisen hyvin opiskelijamäärää ennalta. On myös huomattava, että vuoden 2021 opiskeluterveydenhuollon toiminnan kustannuksia ei voida käyttää referenssinä vuoden 2022 kustannuksille, sillä parhaillaan eletään ensimmäistä vuotta nykyisessä opiskeluterveydenhuoltomallissa, ja tarkat kustannustiedot saadaan vasta YTHS:n tilinpäätöksen yhteydessä 31.3.2022 mennessä. YTHS:n tulevia toimintakustannuksia on arvioitava muun ohella YTHS:n nykyisten opiskelijakohtaisten kustannusten näkökulmasta.

2 § *Viivästymismaksu.* Viivästymismaksun suuruus olisi määritetty viideksi euroksi. Viivästymismaksun suuruus olisi näin ollen sama kuin se on vuonna 2021.

Opiskelijaterveydenhuoltolain 27 §:n mukaisesti viivästymismaksu voi olla enintään 15 prosenttia sen lukukauden terveydenhoitomaksun määrästä, jona maksu on opiskeluterveydenhuoltolain 24 §:n 2 momentin mukaisesti eräänntynyt. Vuonna 2022 lukukausikohtainen terveydenhoitomaksu olisi 35,80 euroa, joten viivästymismaksun suuruus olisi 5,37 euroa lukukaudelta. Viivästymismaksu on pyöristetty tasan viiteen euroon opiskelijan eduksi.

3 § *Käyttämättä jätetystä ajasta perittävä maksu.* YTHS:llä olisi oikeus periä 40,00 euron suuruinen maksu käyttämättä jätetystä ajanvarauksesta. Käyttämättä jätetyn ajan maksun suuruus säilyisi täten samana kuin vuonna 2021. Maksu voitaisiin periä, jos henkilö on varannut ennakolta vastaanottoajan palvelun saamiseksi, mutta jättää ilman hyväksyttävää syytä saapumatta varattuna aikana vastaanotolle.

4 Vaikutukset

Voimassaolevaa valtioneuvoston asetusta korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon maksuista (835/2020) valmisteltaessa on laadittu muistio, jossa on selostettu asetuksen vaikutuksia.¹ Nyt annettavalla asetuksella opiskeluterveydenhuoltolain 25, 27 ja 34 §:n mukaisten maksujen suuruudesta säädettiin määräaikaisesti vuodelle 2022. Maksujen määrään ei kuitenkaan tulisi muutoksia siihen, mitä maksut ovat voimassaolevassa asetuksessa.

¹ Ks. Muistio 23.11.2020, Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon maksuja koskeva valtioneuvoston aset.

5 Valmistelu

Valtioneuvoston asetus korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon maksuista vuodelle 2022 on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen ja YTHS:n kanssa. Asetusluonnos oli lausuntokierroksella lokakuussa 2021 Lausuntopalvelu.fi -sivustolla. Lausuntopyyntö toimitettiin Kansaneläkelaitokselle, YTHS:lle, Suomen ylioppilaskuntien liitolle sekä Suomen opiskelijakuntien liitolle, jotka kaikki antoivat lausuntonsa. Lisäksi lausunnon antoi Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry sekä yksi yksityishenkilö.

Lausuntojen perusteella maksuja pidettiin yleisesti ottaen määrältään sopivina, ja hyvänä pidettiin sitä, ettei maksut nouse 2021 tasosta. Osa lausunnonantajista pyysi kuitenkin kiinnittämään huomiota siihen, voisiko terveydenhoitomaksun tasoa laskea ja valtion rahoitusosuutta kasvattaa, tai voisiko rahoitusta tarkastellessa huomioida koronapandemian vaikutuksen sekä murrosvaiheen (YTHS:n palveluiden laajentuminen vuoden 2021 alusta koskemaan myös ammattikorkeakouluopiskelijoita) tuomat haasteet. Huomioita esitettiin myös terveydenhoitomaksun eräpäivästä, jota toivottiin myöhennettävän, sekä perusteista periä käyttämättä jätetystä ajasta perittävä maksu. On kuitenkin huomattava, että valtioneuvoston asetuksella korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon maksuista voidaan säätää ainoastaan maksujen suuruudesta. Näin ollen maksujen perusteista tai esimerkiksi terveydenhoitomaksun eräpäivästä säätäminen eivät kuulu asetuksella säätämisen piiriin.

6 Voimaantulo

Opiskeluterveydenhuoltolain 25 §:n 2 momentin mukaan terveydenhoitomaksun suuruudesta säädetään vuosittain ennen marraskuun 30 päivää annettavalla valtioneuvoston asetuksella.

Nyt esitetyn asetuksen on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2022 ja olla voimassa 31.12.2022 saakka.

Nyt annettavalla asetuksella kumotaan voimassa oleva valtioneuvoston asetus korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon maksuista (835/2020).

Seuraavan kerran valtioneuvoston asetus opiskeluterveydenhuollon maksujen suuruudesta tulee annettavaksi viimeistään 30.11.2022, jolloin säädetään vuoden 2023 opiskeluterveydenhuollon maksujen suuruudesta.